

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування

Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

05-08-120М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«Сільський та екологічний туризм»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Конструктивна географія,
управління водними та мінеральними ресурсами»
спеціальності 106 «Географія» денної та заочної форм навчання

Рекомендовано науково-
методичною радою з якості
ННІВГП
Протокол № 5 від 21.12.2021 р.

Методичні вказівки до виконання практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Сільський та екологічний туризм» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Конструктивна географія, управління водними та мінеральними ресурсами» спеціальності 106 «Географія» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Коротун С. І., Яковишина М. С. – Рівне : НУВГП, 2021. – 12 с.

Укладачі: Коротун С. І. к.геогр.н., доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи;
Яковишина М. С., старший викладач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи.

Відповідальний за випуск – Коротун С. І., к.геогр.н., доцент, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи.

Керівник групи забезпечення спеціальності 106 «Географія»

Романів О. Я.

© Коротун С. І.,
Яковишина М. С., 2021
© НУВГП, 2021

Зміст

Вступ.....	3
Практична робота № 1. Зелений туризм : історія розвитку та сучасний стан.....	4
Практична робота № 2. Інтеграційні та стабілізаційні основи екологічного туризму.....	5
Практична робота № 3. Менеджмент та маркетинг екологічного туризму.....	5
Практична робота № 4. Екотуристичний потенціал	6
Практична робота № 5. Основи та історія розвитку сільського туризму7	
Практична робота № 6. Послуги та ресурси сільського туризму	8
Практична робота № 7. Збереження та популяризація природної та історико-культурної спадщини за допомогою сільського та екотуризму	10
Література.....	12

Вступ

В процесі вивчення дисципліни «Сільський та екологічний туризм» студенти досліджують ресурси для розвитку екологічного та сільського туризму, ознайомлюються із основними напрямками та тенденціями розвитку зеленого туризму в світі та Україні, аналізують спільні та відмінні риси цих видів туризму від інших видів туризму, аналізують проблеми та перспективи розвитку зеленого туризму, ознайомлюються з особливостями організації та планування сільського зеленого туризму, аспектами менеджменту та маркетингу агротуристичної діяльності.

Мета вивчення дисципліни: ознайомити студентів з основними положеннями, тенденціями та проблемами сільського та екологічного туризму, з основами організації туризму на природних та сільських територіях, допомогти здобувачам вищої освіти набути компетенцій з аналізу ресурсів для розвитку сільського та екологічного туризму.

Практична робота № 1.

Зелений туризм : історія розвитку та сучасний стан

Мета: ознайомитись з основними поняттями та визначеннями туризму, та його різновидами: зеленим, сільським, агро- та екотуризмом.

Навчальні завдання

1. Поняття агротуризму (Farm Tourism), зеленого туризму (Green Tourism), сільського туризму (Rural Tourism) та екотуризму: відмінності та спільне в термінології.

2. Історія розвитку екологічного туризму. Основні наукові принципи екологічного туризму. Концепція розвитку екотуризму. Міжнародне товариство екотуризму.

3. Правова база зеленого туризму. Проект закону України Про зелений туризм.

4. Взаємодія фермерів і туристів у різних країнах світу через програму World Wide Opportunities on Organic Farms (WWOOF).

5. Особливості концепції Green ways (Зелених шляхів). Приклади маршрутів Green ways в Європі, Україні, Рівненській області.

6. Фактори, що сприяють розвитку сільського зеленого туризму в Україні, та фактори, що гальмують цей розвиток.

7. Методичні рекомендації (протокол) з надання послуг сільського зеленого туризму (сільської гостинності) у корона- та посткоронавірусний період.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати доповідь про успішні "зелені" садиби в Україні

2. Підготувати доповідь на тему: "Лавандові поля як генератор агротуризму"

3. Підготувати доповідь на тему "Агротуристичний потенціал равликових ферм"

4. Підготувати доповідь на тему "Особливості зеленого маршруту "Медове коло" на Рівненщині"

Література: [1, 2, 6, 8, 9, 12].

Практична робота № 2.

Інтеграційні та стабілізаційні основи екологічного туризму

Мета: ознайомитись з впливом туристів на природні комплекси та екологічно стійкими практиками туризму в контексті сталого розвитку.

Навчальні завдання

1. Прямий та непрямий вплив рекреантів на природні комплекси.
2. Управління впливом туризму на природні комплекси.
3. Цілі сталого розвитку і туризм: «Порядок денний 21 століття для подорожей та туризму».
4. Екологічний туризм в контексті сталого розвитку.
5. Особливості розвитку екологічного туризму в Європі.
6. Передумови розвитку екотуризму в Україні та чинники, що стримують розвиток екотуризму в Україні.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати доповідь про "зелені шляхи" в Європі
2. Підготувати доповідь про "зелені шляхи" в Україні

Література: [1, 2, 3, 4, 6, 8, 9, 12].

Практична робота № 3.

Менеджмент та маркетинг екологічного туризму

Мета: ознайомитись з основами менеджменту та маркетингу екологічного туризму.

Навчальні завдання

1. Інноваційні основи менеджменту екологічного туризму.
2. Науково-методичні основи менеджменту екологічного туризму.
3. Завдання менеджменту екологічного туризму.
4. Основні аспекти діяльності менеджменту екологічного туризму.
5. Основні компоненти екотуристичного продукту.
6. Екотуристичні витрати.
7. Система економічного контролю у виробництві, реалізації та відтворенні екотуристичного продукту.
8. Економічний зміст екотуристичної діяльності.
9. Поняття екологічного маркетингу. Завдання екологічного маркетингу.

10. Собівартість агро-екотуристичної послуги.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати доповідь про еко-етнофестивалі в Європі
2. Підготувати доповідь про еко-етнофестивалі в Україні

Література: [2, 6, 8, 9].

Практична робота № 4. Екотуристичний потенціал

Мета: ознайомитись з екотуристичним потенціалом території та навчитись розробляти екостежку.

Навчальні завдання

1. Поняття екотуристичного потенціалу.
2. Виявлення й оцінка екотуристичного потенціалу.
3. Елементи, з яких складається екотуристичний потенціал.
4. Природно-заповідні установи як об'єкти екотуризму.
5. Екологічна стежка як базова основа комплексного екотуристичного продукту.
6. Географічна визначеність екологічної стежки.
7. Актуальність організації мереж екологічних стежок.
8. Алгоритм розробки та організації екологічної стежки.
9. Ємність екологічної стежки.
10. Методика розробки екологічної стежки.
11. Екологічні завдання при проходженні стежки.
12. Спеціалізовані та комплексні екостежки.

Завдання для самостійної роботи:

З метою розвитку зеленого туризму у сільській місцевості почати розробку екологічної стежки (у певному регіоні - за своїм варіантом):

1. Обрати місцевість для облаштування екологічної стежки.
2. Визначити мету, завдання і значення екологічної стежки.
3. Описати фізико-географічні характеристики місцевості, по якій буде проходити екостежка.
4. Доступність стежки для відвідувачів. Як можна дістатись до екологічної стежки.
5. Зазначити установу, яка буде здійснювати контроль за екологічною стежкою.

Література: [2, 3, 4, 5, 7, 9, 12].

Практична робота № 5.

Основи та історія розвитку сільського туризму

Мета: ознайомитись з поняттями та концепціями сільського туризму.

Навчальні завдання

1. Основні поняття та концепції сільського туризму.
2. Історія розвитку сільського туризму за кордоном і в Україні
3. Сучасний досвід гостинності у додаткових засобах розміщення в зарубіжних країнах і в Україні.
4. Економічна активність населення в сільській місцевості. Зробити аналіз пропозиції робочої сили для зеленого туризму для економічно активного населення окремої області у вигляді таблиці:

Таблиця 1

Економічна активність населення в сільській місцевості у
_____ області

Показники	Середньорічне значення	
	_____ область	Сільс. місцев. _____ області
Економічно активне населення		
у віці 15-70 років - усього тис., осіб		
у т. ч. працездатного віку		
Зайняте населення		
у віці 15-70 років - усього тис., осіб		
у т. ч. працездатного віку		
Безробітне населення		
у віці 15-70 років - усього тис., осіб		
у т. ч. працездатного віку		
Економічно неактивне населення		
у віці 15-70 років - усього тис., осіб		
у т.ч. працездатного віку		
Рівень економічної активності, у відсотках до населення відповідної вікової групи		
у віці 15-70 років		
працездатного віку		
Рівень зайнятості, у відсотках до населення		

<i>відповідної вікової групи</i>		
у віці 15-70 років		
працездатного віку		
Рівень безробіття (за методологією МОП), у відсотках до економічно активного населення відповідної вікової групи		
у віці 15-70 років		
працездатного віку		

Навести дані для України в цілому і обрати найбільш і найменш забезпечені людськими ресурсами регіони.

Завдання для самостійної роботи:

З метою розвитку зеленого туризму у сільській місцевості продовжити розробку екологічної стежки (завдання здавати на перевірку викладачу на наступному занятті):

1. На обраній території запроєктувати маршрут екостежки (навести карту із схематичним зображенням маршруту).

2. Визначити тривалість маршруту, час проходження, обрати кількість зупинок на маршруті.

3. Навести характеристики та опис об'єктів на зупинках маршруту екостежки.

Література: [2, 6, 8, 9, 10, 12, 13].

Практична робота № 6.

Послуги та ресурси сільського туризму

Мета: ознайомитись з рекреаційним потенціалом сільського туризму, особливостями сервісу в сільському туризмі та діяльністю агросадіб.

Навчальні завдання

1. Специфічні риси агротуристичних послуг.
2. Основні та додаткові послуги сільського туризму.
3. Основні складові сільського туристичного продукту.
4. Поняття агрорекреаційних ресурсів. Природні, історико-етнокультурні, соціально економічні та інформаційні агрорекреаційні ресурси.

5. Агрорекреаційна інфраструктура. Категоризація основних типів історико-культурних територій.

6. Рекреаційний потенціал сільського туризму. Пропускний потенціал сільського туризму.

7. Основи гостинності у сфері сільського туризму.

8. Формування гостинності господаря та іміджу агросадиби. Правило "перших 4-х хвилин".

9. Вирішення проблем, конфліктних ситуацій та забезпечення безпеки у сфері сільського туризму.

10. Вимоги до агросадиб, що діють у сфері туризму. Основні вимоги до площі, інтер'єру та устаткування житлових кімнат.

11. Категоризація сільських агросадиб. Якість обслуговування в агросадибі. Види поселення клієнтів гостинних садиб. Ефективність діяльності агросадиби.

12. Особливості формування ціни на послуги агросадиби.

13. Маркетинг сільського туризму. Визначення ринку попиту. Описати можливі інструменти для створення образу вашого регіону, як привабливого для туристів.

14. Проаналізуйте проблеми та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в вашому районі (за місцем проживання або за варіантом) з використанням методу SWOT-аналізу. Дані оформити у вигляді таблиці. Зробіть висновок.

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
S (з англ. Strength– сила)	W (Weakness– недолік)
МОЖЛИВОСТІ	ЗАГРОЗИ
O (Opportunities– можливість)	T (Threat– загроза)

Завдання для самостійної роботи:

З метою розвитку зеленого туризму у сільській місцевості запроектувати діяльність агросадиби недалеко від розробленої екостежки (завдання здавати на перевірку викладачу на наступному занятті). Відповідно до вашої агросадиби:

складіть "Правила внутрішнього розпорядку для відвідувачів гостинної садиби" (не менше 10 пунктів): час сніданку, обіду, вечері, період оплати, поселення та виселення, зберігання цінних речей, паркування автомобіля, використання санвузла, додаткового інвентаря, години тиші тощо;

складіть перелік "Обов'язки господаря гостинної садиби";

складіть бізнес-план діяльності гостинної садиби.

Література: [2, 6, 8, 9, 12, 13].

Практична робота № 7.

Збереження та популяризація природної та історико-культурної спадщини за допомогою сільського та екотуризму

Мета: ознайомитись з методикою розробки та проведення екскурсій та ознайомитись із значенням територіальних громад в процесах розвитку місцевого туризму.

Навчальні завдання

1. Поняття екскурсій та їх класифікація.
2. Методика інтерпретації природної та історико-культурної спадщини. Принципи інтерпретації в екскурсійній діяльності зеленого туризму.
3. Розробка маршруту та методика проведення екскурсій.
4. Розглянути терміни та визначення, які зустрічаються у *Законі України про охорону культурної спадщини*: культурна спадщина; об'єкт культурної спадщини; пам'ятка культурної спадщини; охорона культурної спадщини; предмет охорони об'єкта культурної спадщини; зони охорони пам'ятки; історичне населене місце; історичний ареал населеного місця; традиційний характер середовища; виявлення об'єкта культурної спадщини; консервація; музеєфікація; реабілітація; ремонт і реставрація; видатна універсальна цінність; буферна зона.
5. Ознайомитись із Списком історичних населених місць України. Які міста Рівненської області внесені до даного списку?
7. Скільки об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО знаходяться в Україні? Які це об'єкти? Як відбувається процедура номінування об'єкта культурної спадщини (підготовка та подання документів, на підставі яких Комітет всесвітньої спадщини ЮНЕСКО розглядає питання про включення об'єкта культурної спадщини до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО)?
8. Класифікація об'єктів культурної спадщини за типами, за видами.
9. Що відноситься до нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО? Наведіть приклади елементів нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО Рівненської області.

10. Територіальна громада та її роль в процесах розвитку місцевого туризму.

11. Туристичні ресурси місцевого рівня. Формування туристичного продукту сільської громади. Участь громади в розвитку сільського туристичного потенціалу.

Завдання для самостійної роботи:

Розгляньте район в якому ви проживаєте, як територію для розвитку сільського зеленого туризму та дайте відповіді на запитання (у вигляді доповіді із презентацією туристичних локацій у вашій сільській місцевості):

1. Чи є район в якому ви проживаєте добре відомим туристичним місцем? Якщо так, які його основні туристичні характеристики? Якщо ні, яким чином можна здобути йому імідж туристичного місця?

2. Які основні продукти туризму пропонуються, або можуть бути запропоновані у Вашому районі?

3. Як ці продукти співвідносяться до особливих туристичних пропозицій/ринків?

4. Наскільки ефективним є туристичний маркетинг у Вашому районі? Як його можна зробити ще ефективнішим?

5. Чи існує тісне співробітництво між різними туристичними підприємствами та агенціями для розвитку продукту та маркетингу туризму в цьому районі? Як це виражено у формальних структурах?

6. Чи використовується Інтернет та інші елементи інформаційного суспільства в туристичній галузі району? Як можна використовувати їх ширше?

7. Підготуйте невелику презентацію про національний природний парк або регіональний ландшафтний парк, або про інший природно-заповідний об'єкт в районі вашої запроєктованої агросадиби та екостежки

Література: [1, 2, 6, 8, 11, 12].

Література

1. Гапоненко Г. І., Парфиненко А. Ю., Шамара І. М. Сільський зелений туризм : навчальний посібник. 2019. 178 с.
2. Горішевський П. А., Васильєв В. П., Зінько Ю. В. Сільський зелений туризм: організація надання послуг гостинності. Івано-Франківськ, 2003. 145 с.
3. Дмитрук О. Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу : навчальний посібник. Київ : Альтерпрес, 2004. 192 с.
4. Кравець Н. М., Кравець О. М., Шипко А. Л. Сільський зелений туризм від «А» до «Я» : посібник. Харків, 2014. 54 с.
5. Куліковський Б. Б. Впровадження сільського зеленого туризму в навчальний процес. Київ : Геопринт, 2008. 60 с.
6. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) : підручник. Київ : Альтерпрес, 2002. 436 с.
7. Любіцева О. О., Бабарицька В. К. Туризмознавство: вступ до фаху : підручник. Київ : Київський університет, 2008. 450 с.
8. Мальська М. П., Худо В. В., Занько Ю. С. Організація туристичного обслуговування: підручник Київ : Знання, 2011. 275 с.
9. Організація сільського туризму в агросадибах : навч. посіб. / М. Х. Шершун та ін. Рівне : Волинські обереги, 2016. 236 с.
10. Організація туризму: підручник / І. М. Писаревський, С. О. Погасій, М. М. Покоłodна та ін.; за ред. І. М. Писаревського. Харків : ХНАМГ, 2008. 541 с.
11. Про затвердження Списку історичних населених місць України : Постанова КМУ від 26 липня 2001 р. N 878. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2001-%D0%BF#Text>
12. Розвиток Сталого сільського туризму : тематичний довідник / Програма розбудови інституційного партнерства (IBPP). Асоціація Євроакадемія. Ужгород, 2007. 88 с. URL: http://www.url.prismanet.gr/cms/content/downloads/Guide_Final_UkrainianVis.pdf
13. Рутинський М. Й., Зінько Ю. В. Сільський туризм : навчальний посібник. Київ, 2006. 272 с.